

OCOLUL, BISERICA ȘI CURTEA DOMNEASCĂ DE LA BADEUȚI ÎN HRISOAVE ȘI ALTE DOCUMENTE ISTORICE

ARH. CORINA LUCESCU

Ocoalele Moldovei au fost formațiuni prestatale - cnezate sau mici voievodate - care au jucat un rol deosebit de important în viața românilor, precum și la întemeierea și consolidarea Moldovei. Cele dintâi ocoale s-au format înaintea întemeierii Moldovei, la începutul evului mediu, prin unirea obștilor sătești teritoriale așezate pe văile râurilor sau în regiuni cu posibilități naturale de apărare. După întemeierea Moldovei, se reorganizează vechile ocoale și se înființează altele noi, tot teritoriul țării fiind considerat ca o proprietate a statului, el constituind domeniul funciar de drept public care era pus la dispoziția voievodului pentru folosință personală (uzufuct) numai pe timpul domniei sale. Proprietățile funciare personale (boierești, răzeșești) sau ale unor colectivități (mănăstiri, biserici, sate) au fost confirmate la începutul întemeierii Moldovei.

Domeniul domnesc de drept public a fost organizat în ocoale domnești a căror funcție principală era de natură *funciară* - păstrarea unei bune evidențe a suprafețelor moșiilor satelor din ocoale și a hotarelor lor, *financiară* - strângerea dărilor și a impozitelor pe care le datorau statului locuitorii satelor din ocoale, și *militară* - adunarea oamenilor la oaste la chemarea domnitorului.

Ocolul reprezintă o organizație politico-administrativă formată din uniuni de obști sătești învecinate având scopuri economice și de apărare. Ocoalele își aveau sediul administrativ în cetăți, sate, târguri sau orașe. Ele erau conduse de delegați ai domnului - vornici (sau ureadnici = administratori, sau namesnici = înlocuitori, ambele denumiri în limba slavonă). Reprezentanți ai domnitorului în ocol, vornicii, numiți de voievozi, erau conducători administrativi, judecători și șefi militari ai ocoalelor. Țăranii din satele de ocol aveau și ei un reprezentant al lor, al obștii sătești, care se numea vataman. Voievozii se deplasau de mai multe ori pe an la fiecare centru mai important al țării, unde existau curți domnești și unde se prezentau locuitorii din satele ocolului de pe lângă curtea respectivă, ca să li se judece procesele mai grele, să li se elibereze actele de proprietate precum și pentru rezolvarea altor pricini.

Se pot deosebi *occoale ale cetăților*, *occoale de pe lângă curțile domnești* precum și *occoale de târguri și orașe*.

Ocoalele domnești au avut o perioadă de înflorire în sec.XV-XVI; din a doua jumătate a secolului al XVI-lea începe treptat desființarea lor prin dăruirea satelor din ocoale către mănăstiri, către boieri care au slujit cu credință domnitorului sau către membri ai

familiei domnești sau boierești, astfel încât în sec.XVIII nu se mai poate vorbi de existența lor. Toate înstrăinările de ocoale, sau ale satelor acestora, s-au făcut în baza unor hrisoave, dintre care cele mai multe s-au păstrat până azi.

În Bucovina, istoria consemnează 7 ocoale domnești: Câmpulung Moldovenesc, Suceava, *Badeuți*, Siret, Țara Sepeniului, Cozmin sau Coțmani, Câmpulung pe Ceremuș.

Așezarea Badeuți, care a fost capitala și a dat numele ocolului, a devenit probabil mai întâi centrul unei vechi formațiuni de obște sătească. Se poate presupune că la sfârșitul sec.X, când obștile sătești au început să se unească tot mai mult în uniuni de obști, iar acestea la rândul lor în cnezate și voievodate, satul Badeuți devine centrul unui cnezat sau ocol. Nu se cunosc documente, dispoziții sau mențiuni scrise din care să rezulte numărul și numele satelor care au format Ocolul Badeuți înainte de întemeierea Moldovei, sau câte sate existau la întemeierea ei. Din documentele care reprezintă actele de înstrăinare a satelor rezultă numele satelor care au fost ascultătoare de Ocolul Badeuți, după cum urmează:

1. Sate existente și astăzi:
 - Badeuți, Grănicești (Crăinicești), Satul Mare, Volovăț (Holovăț) și Sucevița.
2. Sate dispărute:
 - * în împrejurări necunoscute:
 - Pleșeniți (Pleșenița sau Pleșăuți) și Movileni (Săliștea Movileni sau Novoselița)
 - * în timpul ocupației austro-ungare:
 - Drăgănești, Ivancicăuți (Vanicăuți), Părlășeni (Părlășeni)

Satul Badeuți este așezat în sudul depresiunii Rădăuți, pe terasa și malurile pârâului Sucevița, pe o distanță de circa 3 km în amonte de la vărsarea în râul Suceava. El este străbătut de un vechi drum comercial, Drumul Siretului - varianta Cernăuți-Siret-Domești-Rădăuți-Suceava, care traversa Moldova de la nord la sud și lega nordul Europei de orașele și porturile de la gurile Dunării și Marea Neagră (fig.1). De la Rădăuți, cu biserica Bogdana, drumul ne conduce la renumitele mănăstiri Putna și Sucevița, iar o bifurcație din satul Milișăuți duce către mănăstirile Arbore, Solca, Voroneț și Humor.

Locul ales în vechime de primii locuitori pentru așezarea și formarea satului de început Badeuți a fost constituit din două boturi

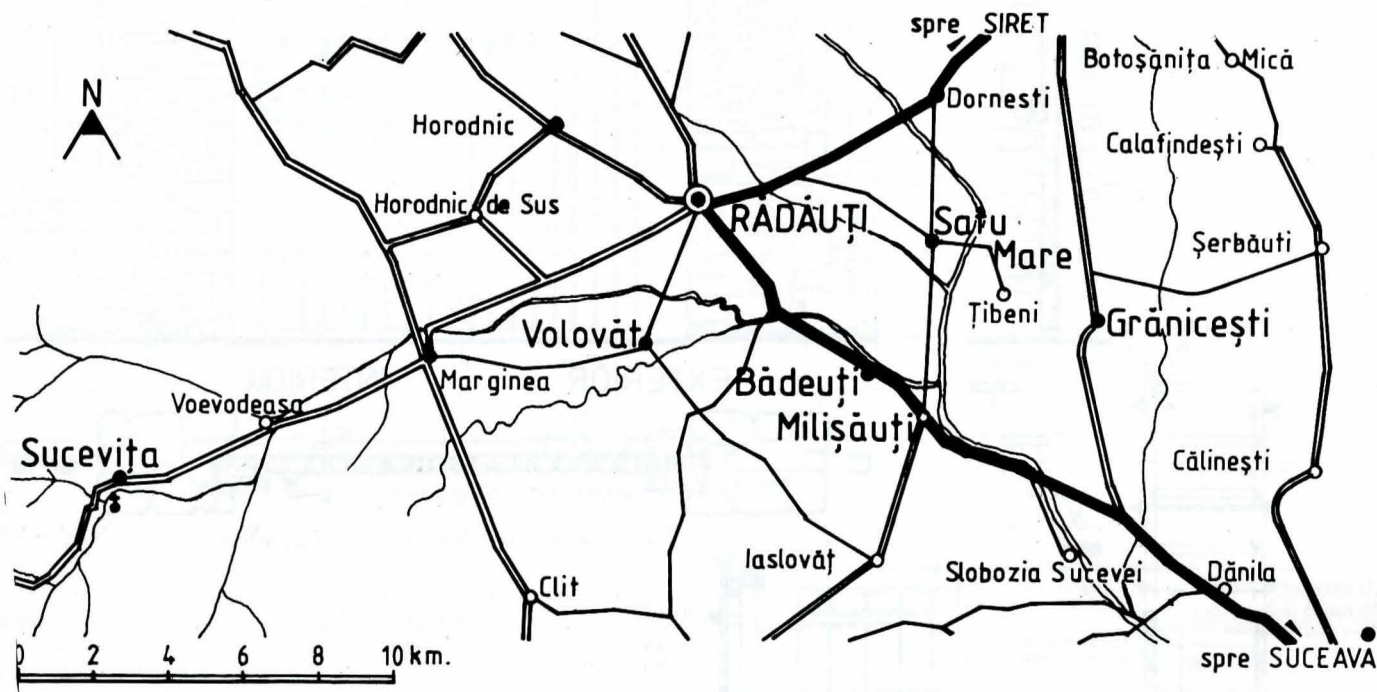

Fig. 1 - Fragment din traseul actual al vechiului drum comercial

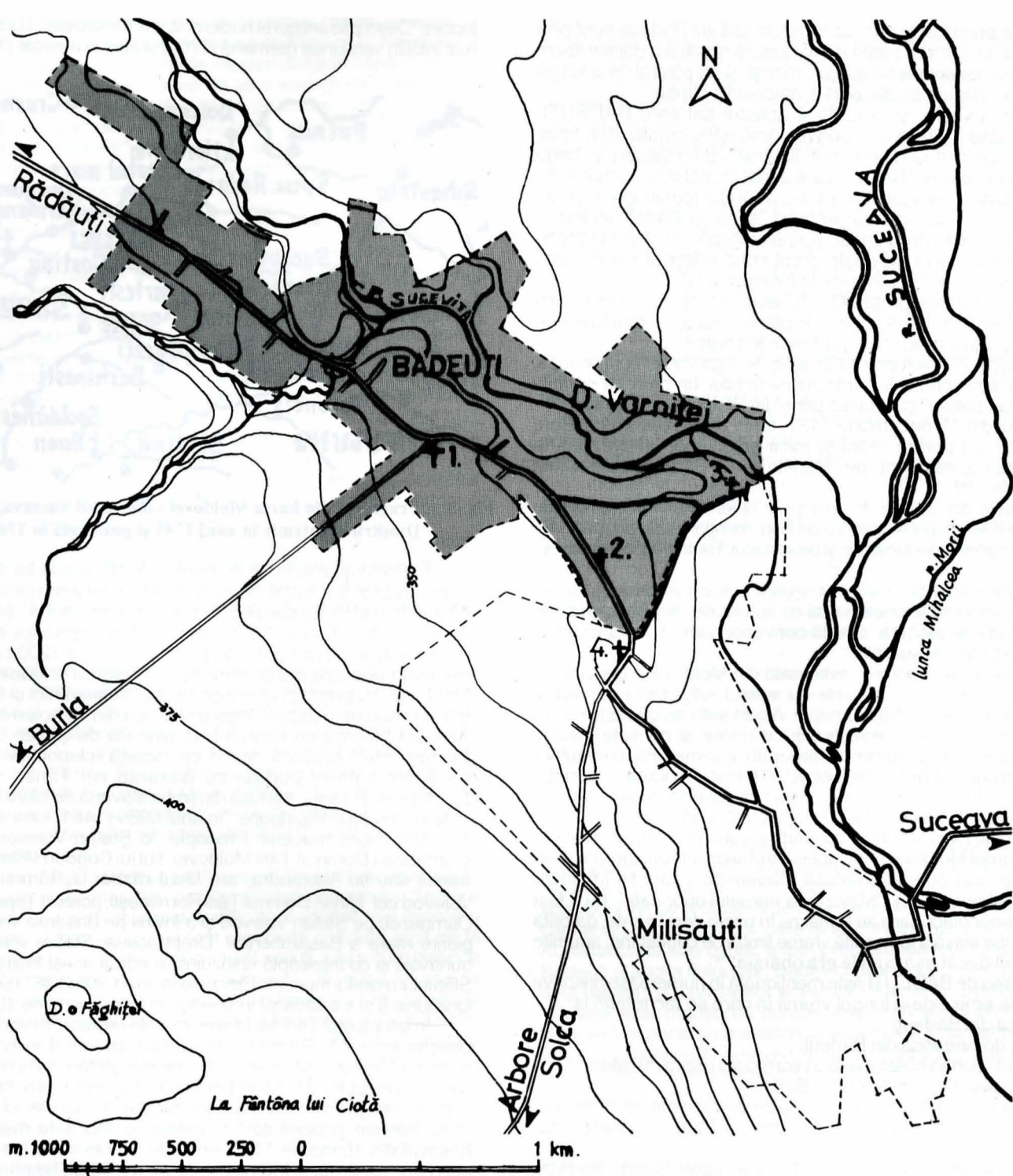

Fig. 2 - Satul Badeuți și împrejurimile sale
 Legendă: 1. Biserica satului Badeuți; 2. Biserica luterană a foștilor șvabi; 3. Ruinele bisericii "Sf. Procopie" din Badeuți;
 4. Biserica satului Milisăuți; 5. Vadul Vlădichii

de deal cu care se termină, spre est, terasa (podșul) Suceviței, boturi de deal care sunt înconjurate de apele Suceviței și Sucevei - alcătuind un teren cu apărare naturală. Altitudinea așezării variază între 340 și 345 metri.¹ (fig.2)

"Din neoliticul mijlociu (cca 3.500 - 3.000 î.e.n.) s-a descoperit, de Vasile Tomiuc, un topor de piatră (cioplită) lângă râul Sucevița, alte patru topoare de piatră au fost descoperite de diferiți locuitori pe terasa Suceviței (din Badeuți n.n.), precum și o măciucă de piatră admirabil cioplită, circulară, cu patru protuberanțe în formă de săni... Unelte din cremene necioplită aparținând culturii uneltelor de prund (600.000-100.000 î.e.n.), care s-au aflat în vadul Suceviței, de lângă fostul sat Vadul Vlădichii² care se găsea la o distanță de 2,5 - 3 km de la marginea de vest a satului Badeuți, indică faptul că valea Suceviței a fost locuită încă din paleolitic. V.Tomiuc, paroh al bisericii din Badeuți și arheolog amator, afirmă că, la săpărea mormintelor în cimitirul nou (1885) - teren aflat pe botul de deal de pe malul drept al

Suceviței, s-au găsit rămășițe de fundamente și adeseori oase și fragmente de oase omenești, ceea ce poate sugera ideea existenței pe acest bot de deal a unui cimitir străvechi.³

În anul 1893, arheologul austriac Joseph Szombathy începe oficial săpături arheologice în ținutul Rădăuțului și identifică 57 de tumuli, găsind într-unii dintre ei cenușă, schelete umane în poziție chircită, ceramică preistorică precum și diferite obiecte, care au fost duse în muzeul din Viena.

Săpăturile arheologice din anul 1972 la tumulii de pe dealul din satele Burla și Volovăț au adus la lumină cenușă, ceramică, fragmente de oase de la incinerare, iar într-unul s-au găsit 16 morminte de origine geto-dacă (ramura carpilor)⁴. Unul dintre acești tumuli, necercetat nici atunci, nici astăzi, se află pe malul drept al Suceviței, în apropierea vadului ei dintre cele două boturi de deal de la Badeuți: tradiția populară îl numește "Movila lui Vodă", atribuirea unui mormânt colectiv al ostașilor lui Ștefan cel Mare, care au căzut în bătălia cu tătarii de pe Dealul Varniței (botul de deal din stânga râului Sucevița).

¹ N. Popp, J. Josep, D. Paulescu, Județul Suceava, pag.10-63. Editura Academiei RSR, București, 1973

² P. Rezuș, Contribuții la istoria orașului Rădăuți, București, 1975 (după V.Tomiuc - Ein Hohlbeil aus dem Succawitzabach, în "Mitteilungen der K.K. Zentralkommission für Kunst und historische Denkmale" Wien, 3F, 6/1907) pag.200

³ D.Lucescu, Monografia satului Badeuți, 1979, manuscris - Muzeul etnografic din Rădăuți

⁴ P.Rezuș, op. cit.

<https://biblioteca-digitala.ro>

scriau cărți religioase răspândite în toată Moldova. "Badeuțul avea...și o remarcabilă activitate culturală, care se desfășura la mănăstirea Sf. Procopie, înălțând pe o seamă de meșteri caligrafi până în atenția domniei"¹⁹ - astfel, din însemnarea de pe o evanghelie sârbească, scrisă frumos cu aur și negreală, dăruită de Vasile Lupu bisericii cu hramul "Sf. Trei Ierarhi" din Iași, în anul 1641, aflăm o știre despre un popă "Sidor de la Badeuți", care era un admirabil caligraf. Despre această evanghelie, amintește și Melchisedec, episcopul Romanului, în ale sale "Notițe istorice și arheologice de pe la 48 mănăstiri și biserici antice din Moldova" (București, 1885). Dintr-o altă însemnare de pe un manuscris al lui Vartolomeu Măzăreanu, aflăm că, prin "osârdia și cheltuiala a prea cinstiului și cucernicului preot Miron de la Badeuți, am tălmăcit și am scris această slujbă a Sfântului și marelui Procopie"²⁰.

La 1653, Timuș Hmielnițki, ginerele lui Vasile Lupu, jefuiește și pradă o serie de mănăstiri - Dragomirna, Humor, Putna, ridicând toate odoarele și averile precum și acoperișul de plumb al unora dintre ele, pentru a face muniții din el²¹. Se pare că aceeași soartă au avut-o atunci și bisericele din Pătrăuți, Badeuți și Arbore, care au rămas descoperite aproape o sută de ani. Invaziile tătarilor (1717 și 1758) distrug chiliile călugărilor din jurul mănăstirii precum și "casa de piatră a ispravnicului"²². Biserica a fost distrusă în august 1917 prin dinamitare, de către armata austro-ungară, rămânând în picioare până astăzi numai o parte din zidul zvoniței.

Biserica nu mai este, dar se păstrează și astăzi în amintirea localnicilor imaginea marelui erou, apărător al creștinătății, care, pe ultimul său drum, de la Suceava la mănăstirea Putna, s-a odihnit pentru o noapte în biserica mănăstirii Badeuți, unde norodul l-a vegheat și l-a prohodit.

Din perioada de întemeiere a Moldovei și de după aceea, se consemnează fortificații de apărare care existau din vechime în unele localități din jurul Badeuțului și Rădăuțului de azi. "Fortificații...sunt vizibile în această regiune și azi la Troian (spre apus de Rădăuți, la Volovăț (locul numit Fortăreață), la Horodnic (întăritură, cetate), la Frătăuți (la Cetate), la Vicșani (la mănăstire), la Dornești, la Badeuți (pe șesul numit Varnița, locul unei strălucite lupte) etc."²³ Această explică probabil unele din motivele pentru care Bogdan I întemeietorul și-a ales aici, la Rădăuți, centrul puterii și al rezistenței domniei sale.

Zidirea curții domnești la Badeuți se datorește, probabil, ocolului vechi și satului înfloritor, dar, mai ales, poziției strategice a locului. Se pare că pe locul acestei curți domnești fortificate a existat mai înainte o cetate de pământ simplă, care a fost reședință cnezială încă de la începutul formării ocolului sau cnezatului Badeuți.²⁴ Așa cum biserica de piatră a fost zidită pe locul uneia mai vechi, de lemn, tot așa se poate presupune că și curtea domnească din Badeuți a fost construită pe locul centrului cnezial de mai înainte, presupus a fi pe Dealul Varniței. Pe acest deal s-au găsit "un cuptor cu cărbuni și o pivniță plină cu mălai mărunțel (mei n.n.), Monede, săgeți și piteni s-au aflat foarte adesea" în același loc. "Înainte cu patru decenii (începutul secolului XIX-lea -n.n.) se puteau vedea șanțuri mari, acum însă nu se mai poate vedea nimic, fiindcă locuitorii au astupat șanțurile"²⁵. Este posibil ca această curte domnească să fi fost împrejmuită cu ziduri groase de apărare.

Curtea domnească din Badeuți ar putea fi datată din perioada domniei lui Petru I Mușat (1374-1392), primul voievod care întreprinde o largă acțiune de construire a unor edificii militare, civile și bisericești.

Petru I Mușat zidește curțile domnești de la Siret și Suceava, precum și cetățile de apărare Suceava, Șcheia, Neamț. Pe lângă cetățile de apărare propriu-zise, este posibil ca - în baza aceluiași principiu - el să fi zidit curți domnești cu un anumit grad de apărare. În deplasările sale pe drumul dintre Suceava și Siret, pe vechiul drum al Siretului, el trecea apa Sucevei tocmai prin vadul dintre și din apropierea celor două boturi de deal cu care se termină terasa Suceviței.

La curtea domnească de la Badeuți se oprea și Ștefan cel Mare, în trecere de la Suceava spre biserica-necropolă Bogdana din Rădăuți, unde își dorm somnul de veci Bogdan Întemeietorul, Lațcu - fiul lui Bogdan, Petru I Mușat și alți domnitori mușatini, drum ce ducea și spre Mănăstirea Putna. Ștefan cel Mare se retrăgea adeseori la

Badeuți, spre a se odihni. Astfel, în luna septembrie 1503, a fost prezent aici împreună cu o parte din curtenii și dregătorii săi, mărturie stând cele trei hrisoave păstrate:

- Prin hrisovul din 8 septembrie 1503 (7011), emis la *curtea domnească din Badeuți*, Ștefan cel Mare confirmă mănăstirii Putna, unde era egumen popa Spiridon, stăpânirea peste patru sălașe de "țigani robi" care fuseseră aduși din Țara Românească. Hrisovul a fost scris de Matei din Badeuți.²⁶

- Prin hrisovul din 13 septembrie 1503, emis la *curtea domnească din Badeuți*, Ștefan cel Mare dăruiește fraților Buda și Grozea, pentru slujbă dreaptă și credincioasă, un loc pustiu pe Sărata, atâta pământ cât va fi nevoie pentru așezarea unui sat.²⁷

- Prin hrisovul din 18 septembrie 1503, emis tot la *curtea domnească din Badeuți*, Ștefan cel Mare întărește lui Ion Tălmăciu satul Ruseni de Tutova. Ultimele două hrisoave au fost scrise de Ion Popovici, diac, la Badeuți.²⁸

O legendă orală consemnează că, pe dealul Varnița, în apropierea curții domnești din Badeuți, Ștefan cel Mare a zdrobit o armată a tătarilor, venită în incursiune de jaf.

În septembrie 1538, Petru Rareș a fost atacat și înfrânt de către poloni, tătari și turci, fiind trădat și părăsit de boierii care au refuzat să lupte împotriva lui Soliman Magnificul. Petru Rareș se refugiază în Transilvania, în timp ce armata turcă asediază cetatea Sucevei. Boierii și vlădicii din Sfatul Țării s-au adunat la *curtea domnească din Badeuți* (14-18 septembrie 1538) hotărând închinarea țării turcilor, predarea cetății Sucevei, plata unui tribut anual Porții și acceptarea, ca domn, pe Ștefan Lăcustă, pretendentul susținut de turci. Despre acest eveniment ne vorbește cronicarul Grigore Ureche: "Prădându și stropșindu Țara Moldovei, Împăratul Soliman, și fiindu țara bejenită spre munte, strânsu-s-au vlădicii și boierii țării, *la sat la Badeuți*, de s-au sfătuit cu toții ce vor face de acea nevoie ce le venise asupra lor. Mai apoi din toate s-au ales sfat ca să trimită sol la împăratul, cu mare rugămintă și plângere să-i ierte"²⁹.

Nu se cunosc împrejurările și nici anul în care curtea domnească din Badeuți a fost distrusă. Este posibil ca ea să fi fost distrusă din ordinul turcilor în timpul domniei lui Dumitrașcu Cantacuzino (1674-1675), cel care a distrus cetățile Moldovei prin foc sau prin aruncarea în aer cu praf de pușcă.

O dată cu organizarea ocoalelor din Moldova, Bogdan I Întemeietorul a urmărit să dezvolte și să întărească și localitățile de reședință în care se aflau administrațiile acestor ocoale. Astfel, voievodul trimite la Badeuți pe unul din oamenii săi de mare încredere, căpitanul Drăgoi Viteazul, care își va construi aici o curte boierească. Această curte sau conac a fost proprietatea lui Drăgoi Viteazul din Badeuți și apoi a fiului său, Badevici Daviducă (numit probabil David a lui Badea) și a urmașilor acestuia - Pamfil și Casandra.³⁰ Drăgoi Viteazul este menționat printre boierii din sfatul primilor voievozi, care au luat parte și ca martori la întocmirea a numeroase hrisoave. El este pomenit în 11 hrisoave, pe o perioadă de 23 de ani, începând cu 30 martie 1392 și terminând cu 13 aprilie 1415.³¹

Despre această curte vorbește parohul Vasile Tomiuc considerând-o, credem noi, în mod eronat, ca fiind a unui ispravnic - "ocârmuitorul ambatului (ținutului) Badeuți". Nu există atestări certe privitor la existența unui "ispravnic" și a unui "ținut al Badeuțului", documentele vremii amintind doar de "vornicul" și "ureadnicul" ocolului Badeuți: hrisovul din 24 februarie 1582 amintește de vornicul Moga de la ocolul Badeuți iar hrisovul din 5 august 1593, de ureadnicul Andreica, tot de la ocolul Badeuți. Locuința a fost dăruită pe timpul invaziilor tătare, astfel că la sfârșitul secolului al XVIII-lea au rămas numai ruinele. "Din pietrele ruinelor, s-au zidit crâșma din Milișăuți, moara din Satu Mare și alte edificii. Fundamentele au fost scoase pe speșele comunei Milișăuți și pietrele destinate pentru zidirea unei clopotnițe. Schița planului fundamentelor se află desenată în condica cronicălă a enoriei Milișăuți".³²

Vechiul ocol Badeuți, devenit după întemeierea Moldovei ocol domnesc administrat de un vornic, a jucat un rol important mai ales în timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1457-1504) și a dăruit până la începutul secolului al XVII-lea. În evul mediu, ocolul Badeuți apare mai

¹⁹ P. Rezuș, op. cit.

²⁰ Ibidem

²¹ O. Vorobchievici, Bucovina în perspectiva istoriei, Revista România Militară, anul LXXII, nr.12, București, 1935

²² V. Tomiuc, Istoria satului Milișăuți și ruinele descoperite ale locuinței ispravnicului, Gazeta Bucovinei, nr.14 și 15 din 18 februarie/2 martie 1893 și 21 februarie/5 martie 1893, paginile 1 și 2 din fiecare ziar

²³ P. Rezuș, op. cit.

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem

²⁶ I. Bogdan, op. cit., vol.II, pag.227/228

²⁷ Ibidem, pag.228-229

²⁸ Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol.I, Editura Academiei RSR, București, 1975

²⁹ Grigore Ureche, op. cit.

³⁰ B.P. Hașdeu, op. cit.

³¹ Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. I, pag. 3-60 nr. 2, 4, 9, 10, 11, 36, 37, 38, 39, 40, 41, Editura Academiei RSR, București, 1975

³² V. Tomiuc, op. cit.

important ca satul Rădăuți, el eclipsând în mare măsură Rădăuțul.

Destrămarea Ocolului Badeuți s-a produs, în ordine cronologică, astfel:

a. Prin *hrisovul din 24 februarie 1582*, emis din Suceava, voievodul Iancu Sasul, dăruiește Mănăstirii Sf. Ilie, din Suceava, satul *Satu Mare*, împreună cu moșia și morile acestui sat, precum și veniturile și hotarul acelui sat la apa Sucevei. Vorbindu-se de hotarul acestui sat, se spune: "drept domnesc ascultător de *Ocolul Badeuți*, după cum a fost scris și de la Ștefan cel Bătrân și s-a hotărât de dumnealui Moga, vomc de Badeuți"³³.

b. Prin *hrisovul din 6 august 1583*, emis din Iași, voievodul Petru Șchiopul dăruiește mănăstirii Sucevița satul *Sucevița* "...un sat din satele noastre care au fost drepte domnești ascultătoare de *curtea noastră de la Badeuți*"³⁴.

c. Prin *hrisovul din 26 februarie 1586*, emis din Iași, voievodul Petru Șchiopul dăruiește mănăstirii Sucevița satul Măndrești pe Siret, care fusese proprietatea lui Gheorghe, episcop de Rădăuți precum și satele Sucevița (întărirea și confirmarea actului din 1583) și "*Novoselnița*, care se cheamă Movileni, ...câte au ascultat de *curtea Badeuți*, care acele mai sus scrise sate au fost ale noastre drepte domnești ascultătoare de *ocolul Badeuților*"³⁵.

d. Prin *hrisovul din 20 octombrie 1587*, emis din Iași, voievodul Petru Șchiopul dăruiește fostului mitropolit Anastasie satul Pleșeniți "drept domnesc ascultător de *ocolul Badeuți*"³⁶ precizând că, după moartea acestuia, satul Pleșeniți s-a treacă în proprietatea Mănăstirii Putna.

e. Prin *hrisovul din 20 iunie 1589*, emis din Iași, voievodul Petru Șchiopul dăruiește stolnicului Necula, pentru dreptă slujbă, satul Holovățul (Volovăț) "fost ascultător de *ocolul Badeuți*"³⁷. Prin același document se arată că stolnicul Nicula schimbă acest sat, dându-l mitropolitului Moldovei, Gheorghe Movilă, și primind în schimb satul Stăniilești, din ținutul Hotinului, iar mitropolitul dăruiește satul Holovățul Mănăstirii Sucevița, zidită de dânsul.

f. Prin *hrisovul din 5 august 1593*, emis din Iași, domnul Moldovei Aron Vodă confirmă și întărește Mănăstirii Putna satul Pleșeniți, din ținutul Sucevei "care sat a fost drept domnesc ascultător de *ocolul Badeuți*"³⁸.

g. Prin *hrisovul din 9 ianuarie 1594*, emis din Iași, voievodul Aron Vodă confirmă și întărește dania satului Sucevița, făcută de Petru Șchiopul Mănăstirii Sucevița - "care sat fusese drept domnesc ascultător de *ocolul Badeuți*"³⁹.

h. Prin *hrisovul din 13 martie 1615*, voievodul Ștefan al II-lea Tomșa, dăruiește Mănăstirii Solca, ctitoria sa, ultimele cinci sate din ocol: "satul Badeuți, ținutul Sucevei, cu morile pe apa Sucevei și cu toate locurile, hotarele și cu toate veniturile de pe aceste locuri; așisderea și cu patru sate, și anume: Drăgănești, Crănicești, Ivancicăuți și Părlășeni, cu toate hotarele și cu toate veniturile de pe aceste sate, care au fost drepte domnești, ascultătoare de *ocolul Badeuților*"⁴⁰ precum și alte sate care făceau parte din ținuturile Orhei și Fălciu.

i. Prin *hrisovul din 15 aprilie 1618*, emis din Iași, Radu Mihnea Voievod, în prima sa domnie în Moldova, confirmă și întărește Mănăstirii Solca donația din 13 martie 1615, cuprinzând un număr mare de sate din mai multe ținuturi, printre care și satele Badeuți, Drăgănești, Crănicești, Ivancicăuți și Părlășeni, care aceste sate au fost toate drepte domnești și ascultătoare de *ocolul Badeuți*"⁴¹.

j. Prin *hrisovul din 20 martie 1620*, emis din Iași, Gaspar Vodă confirmă și întărește mănăstirii Solca satul Crănicești, "care sat a fost drept domnesc ascultător de *ocolul Badeuți*"⁴².

k. Prin *hrisovul din 24 ianuarie 1625*, emis din Iași, Radu Mihnea Voievod, în cea de-a doua domnie, confirmă și întărește din nou mănăstirii Solca satele: *Badeuți*, Drăgănești, Crănicești, Ivancicăuți și Părlășeni.⁴³

l. Prin *hrisovul din 20 februarie 1625*, emis din Iași, Radu Mihnea Voievod confirmă și întărește mănăstirii Solca satele Badeuți, Drăgănești, Crănicești, Ivancicăuți și Părlășeni - "toate aceste sate au fost drepte

domnești mai înainte și se țineau de *ocolul Badeuților*"⁴⁴. Hrisovul este emis în urma procesului dintre călugării de la mănăstirea Solca și cei de la mănăstirea Sucevița.

Până în secolul al XVIII-lea (1775), când Bucovina a intrat sub ocupația austriacă, s-au mai emis multe alte hrisoave prin care fiecare nou domnitor confirmă și întărește dreptul Mănăstirii Solca asupra celor cinci sate, stabilind și o serie de hotărâci (ordinul domnesc din 29 august 1709 emis de voievodul Mihai Racoviță⁴⁵, cartea domnească din 9 ianuarie 1768 a voievodului Grigore Ioan Callimachi⁴⁶, ordinul domnesc din 21 iunie 1768 al voievodului Grigore Ioan Callimachi⁴⁷, documentul de hotărâci din 20 iulie 1768 la care *reprezentantul Badeuților* este un anume Toader Lucescu⁴⁸).

Ca urmașă a vechilor răzeși din Badeuți și îndeplinind o modestă obligație morală față de sat, am considerat că este necesară punerea în adevărată lumină a trecutului acestei așezări.

Dedic această lucrare tatălui meu Avram Lucescu, al cărui sprijin m-a susținut în demersul meu. Totodată, exprim pe această cale mulțumiri familiei regretatului doctor Dimitrie Lucescu, care mi-a pus la dispoziție un bogat material documentar.

RESUMÉ

"*Le Ocol*" représente une organisation politico-administrative formée d'unions des collectivités villageoises voisines, ayant des fins économiques et de défense. C'est une organisation spécifique de la Moldavie médiévale.

Après la fondation de la Moldavie (Bogdan I, 1359) beaucoup de "*ocol*" existents ont été réorganisés comme des "*ocol princiers*", étant dirigés par un gouverneur en tant que représentant du prince, muni de pouvoirs administratifs, judiciaires et militaires. Les "*ocol*" princiers ont eu une période d'épanouissement pendant les siècles XV-XVI. Depuis la seconde moitié du XVI siècle on a commencé leur suppression graduelle, en faisant donc les villages de "*ocol*", à base des chartes princières, aux monastères et aux boiars fidèles, en étant pratiquement supprimées pendant la première moitié du XVIII siècle.

"*Le Ocol Badeuți*" es l'un des "*sept ocol princiers*" du nord de la Moldavie - actuelle Bucovina -, constitué, on croit, vers la fin du X siècle. Après la réorganisation pendant l'époque de Bogdan I Le Fondateur, cet "*ocol*" comprenait dix villages dont cinq existent même aujourd'hui: Badeuți - la résidence de "*ocol*", Crănicești (Grănicești), Satul Mare, Volovăț, (Holovăț) et Sucevița, les autres cinq en disparaissant à la longue.

La dénomination de Badeuți est mentionnée dans des nombreuses chartes et documents historiques délivrées à la longue et aussi dans des documents étrangers. La localité figure dans des différents cartes étrangères (en 1584, 1595, 1685, 1710) et aussi dans la carte de Moldavie élaborée par Dimitrie Cantemir en 1745. Des études de toponymie (B.P. Hasdeu, Iorgu Iordan, Nicolae Iorga) on sait que le nom du village Badeuți vient d'un certain "*Bade*" auquel on a ajouté la terminaison "*uți*" d'origine slavonne.

Le village Badeuți est placé au sud de la dépression Rădăuți, sur la terrasse et les bords de la source de Sucevița, en amont de l'embouchure dans la rivière Suceava. Il est parcouru par la route nationale qui passe par la municipalité Suceava vers Rădăuți et il continue son chemin vers le monastère Putna - partie de l'ancienne route commerciale connue sous le nom de "*Drumul Siretului*".

Les découvertes archéologiques du rayon de la localité atteste la continuité de l'habitat dès le néolithique. On peut supposer que les citoyens d'aujourd'hui du village Badeuți sont par origine Geto-Dacs, la branche nordique des Dacs libres (Carpes), les descendants des alleuiers de Ștefan cel Mare.

La dissolution de "*ocol princier Badeuți*" s'est produite comme effet des donations princières aux monastères, consignées dans des chartes délivrées par les princes de Moldavie pendant la période 1582-1625 par lesquelles les dix villages composants ont été faits don aux monastères Sf. Ilie de Suceava, Sucevița, Putna et Solca (les chartes de 24 février 1582, 6 août 1583, 26 février 1586, 20 octobre 1587, 20 juin 1589, 5 août 1593, 9 janvier 1594, 13 mars 1615, 15 avril 1618, 20 mars 1620, 24 janvier 1625 et 20 février 1625). Les chartes princières d'après l'année 1625 (période 1625-1775) ont confirmé et renforcé les droits des monastères sur les villages de "*ocol princier Badeuți*".

Il existait en Badeuți une vieille église en bois de chêne, construite probablement plus ou moins pendant l'année 1200, que a Ștefan cel Mare avait substituée par une monumentale église de mur, dans l'année 1487. La pierre de l'inscription votive, la charte de 15 mars 1490 délivrée par Ștefan cel Mare, "*Les Annales du Pays de Moldavie*" du chroniqueur Grigore Ureche attestent la construction de cette église en Badeuți. Ștefan cel Mare a transformé l'église en monastère, en construyant des cellules pour les moines et une école pour l'instruction et préparation des maîtres calligraphes et miniaturistes. Le monastère a été dévasté par les Tatars (1653, 1717, 1758) qui ont détruit les cellules des moines et la maison en pierre du gouverneur. En août 1917 l'armée austro-hongroise a jeté en l'air l'église par dynamitage.

Certains écrivains utilisent la syntagme "*l'église de Milișăuți de Ștefan cel Mare*" ce qui est complètement erroné parce que ce village est habité par les Ruthènes apportés en 1768 auprès du village Badeuți, donc après presque trois siècles depuis la construction de l'église. L'erreur est due probablement à une insuffisante documentation.

"*La Cour Princière de Badeuți*" pourrait être dans la période de Petru I Mușat (1374-1392), celui qui avait construit aussi les cours princières Siret et Suceava. A la cour princière de Badeuți s'arrêtaient pour se reposer Ștefan cel Mare, en passant de Suceava à l'église nécropole Bogdana de Rădăuți et puis vers la monastère Putna. Ainsi, pendant l'année 1503, Ștefan cel Mare a été présent ici avec une partie de ses hommes de cour et de ses hauts dignitaires, les trois chartes délivrées par lui le 8, 13 et 18 septembre, écrites par les scribes de Badeuți en étant témoins.

Toujours à "*la cour princière de Badeuți*" de Badeuți ont tenu conseil les évêques et les boiars le 14-18 septembre 1538 après la défaite de Petru Rareș par les Turcs, les Polonais et les Tatars, conseil qui a décidé de soumettre Le Pays de Moldavie à Soliman le Magnifique.

On ne connaît pas les circonstances ni l'année où la cour princière de Badeuți a été supprimée ou détruite. Il est possible que sa dévastation soit été ordonnée par les Turcs, pendant la règne de Dumitrașcu Cantacuzino (1674-1675), celui qui a détruit plusieurs cités de la Moldavie.

Au long des siècles l'habitat a souffert de nombreuses pertes - la démolition de la cour princière et de la maison du gouverneur, la démolition des cellules des moines et de l'école de la monastère, la réduction graduelle des terrains qui étaient la propriété du village, le dynamitage de l'église - fondation princière.

³³ T. Bălan - Documente bucovinene, vol. I, pag.80-81

³⁴ Ibidem, pag.80

³⁵ Ibidem, pag.33-38

³⁶ Ibidem, pag.100-101

³⁷ Ibidem, pag.110-112

³⁸ Ibidem, pag.117-118

³⁹ Ibidem, pag.117-118

⁴⁰ Ibidem, pag.117-118

⁴¹ Ibidem, pag.180-184 și D.I.R. - A. Moldova, vol.IV, pag.264-269

⁴² Ibidem, pag.173 și D.I.R. - A.Moldova, veacul XVII, pag.435

⁴³ T.Bălan - op.cit., vol. I, pag.180-182

⁴⁴ E. Costea - Ctitoria voievodului Ștefan Tomșa al II-lea, Simion Florea Marian - Condica mănăstirii Solca, scrisă de Vartolomeu Măzăreanu, Suceava 1902

⁴⁵ T.Bălan - op. cit., pag. 151-152

⁴⁶ Din tezaurul documentar sucevean, pag.384 - nr.1154, București, 1983

⁴⁷ Ibidem, pag.390 - nr.1172.

⁴⁸ E. Costea - op. cit. și Din tezaurul documentar sucevean, pag. 395 - nr.1181, București, 1983